

Chwalebne życie i tragiczna śmierć — wspomnienie o doktorze René G. Favalaro (1923–2000)

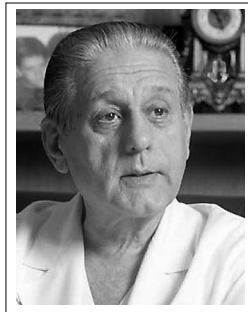
Przedrukowano za zgodą z: *Folia Cardiologica* 2006; 13: 639–640

René Geronimo Favalaro urodził się 14 lipca 1923 r. w rodzinie włoskich emigrantów, w mieście La Plata w Argentynie. Większość dzieciństwa spędził w zakładzie stolarskim swojego ojca. Jednak zafascynowany osobą wujka, miejsowego lekarza rodzinnego, za jego namową rozpoczął studia na Wydziale Medycznym Uniwersytetu w La Plata, gdzie w 1948 r. uzyskał dyplom lekarza.

W 1950 r. poślubił Marię Antonię, a kolejne 12 lat pracował jako lekarz ogólny w małym miasteczku Jacinto Aráuz, w rolniczej prowincji La Pampa. Stworzył tam własne laboratorium, pracownię radiologiczną oraz salę operacyjną. Jego zainteresowania skupiały się przede wszystkim na chirurgii klatki piersiowej. W wieku 40 lat uzyskał stypendium szkoleniowe Kliniki w Cleveland. To właśnie tam w późniejszych latach dołączył do zespołu dr. Efflera przeprowadzającego m.in. operacje na otwartym sercu.

W tym samym czasie w szpitalu w Cleveland zabiegi koronarografii wykonywał dr Mason Sones wraz ze swoimi współpracownikami. Pod wpływem doświadczeń zdobytych właśnie w ich pracowni Favalaro zaproponował rewolucyjne wówczas rozwiązanie wykorzystania żyły odpiszczelowej (*v. saphena*) do wytworzenia pomostu omijającego zwężony odcinek tętnicy wieńcowej. Pierwszą tego typu operację dr Favalaro przeprowadził 9 maja 1967 r. Sukces tej oraz kolejnych spowodował, że zabiegi pomostowania, zwłaszcza te późniejsze, z wykorzystaniem jako grafu tętnicy piersiowej wewnętrznej, bardzo szybko weszły do kanonu procedur kardiologicznych.

W szpitalu w Cleveland dr Favalaro pracował nieprzerwanie do 1970 r. W tym czasie, będąc już światowej sławy chirurgiem, wykonywał operacje pomostowania tętnic wieńcowych w wielu ośrodkach po obu stronach Atlantyku. Jednym z bardziej znanych był pierwszy tego typu zabieg w Wielkiej Brytanii, przeprowadzony w londyńskim *National*

Heart Hospital. Do udziału w tej operacji dr Favalaro został zaproszony przez dr. Donalda Rossa.

Favalaro, mimo że był świadomy swojej sławy, przy każdej okazji podkreślał jednak, jak wielkie znaczenie dla jego osiągnięć na polu zawodowym miała współpraca zespołami dr. Efflera i dr. Sonesa.

W czerwcu 1971 r. mimo licznych propozycji z wielu znanych ośrodków w Stanach Zjednoczonych dr Favalaro powrócił do rodzinnego kraju. Kierowany przez niego Oddział Kardiochirurgii *Güemes Hospital* bardzo szybko stał się jednym z najbardziej liczących się w całej Ameryce Południowej, co zaowocowało przeprowadzeniem w 1980 r. pierwszej w Argentynie transplantacji serca.

W późnych latach 70. wraz z bratem Juanem Jose stworzył Fundację Rozwoju Nauki, dzięki której powstał m.in. otwarty w 1992 r. Instytut Kardiologii i Chirurgii Układu Sercowo-Naczyniowego oraz w 1993 r. Akademia Medyczna (w 2000 r. przemianowana na Uniwersytet im. René Favalaro).

Wszystkie te działania przyniosły mu ogromną popularność — wystarczy wspomnieć, iż w badaniach opinii publicznej niemal 70% uprawnionych do głosowania widziało w nim idealnego kandydata na prezydenta Argentyny. Wielokrotnie też proponowano mu stanowisko Ministra ds. Opieki Zdrowotnej, Favalaro nigdy jednak nie przyjął żadnej nominacji rządowej ani nie pełnił żadnej funkcji politycznej. Znano go jako wielkiego altruistę, powszechnie go szanowano i podziwiano.

W dniu 29 lipca 2000 r. dr René Favalaro niespodziewanie odebrał sobie życie. Dopiero teraz można przypuszczać, jakie mogły być prawdopodobne motywy jego tragicznej śmierci. W tym czasie bowiem kierowany przez niego Instytut popadł w ogromne długi, a wszelkie prośby i wezwania o pomoc finansową (również do prezydenta Argentyny) były bezskuteczne. Wydaje się, że dla dumnego

i wrażliwego dr. Favalaro stanowiło to osobistą klęskę.

Wiadomość o śmierci Rene Favalaro poruszyła całe społeczeństwo Argentyny. Pojawiły się głosy, iż państwo, dla którego poświęcił całe swoje życie i osobiste interesy, tworząc najlepszy na świecie ośrodek kardiologii, w chwili potrzeby odwróciło się od niego i pozostawiło go bez wsparcia.

Dr Favalaro był znany i uwielbiany nie tylko jako światowej sławy chirurg, ale również jako wspaniały nauczyciel oraz autor wielu książek

i publikacji. Wiele jego wykładów, zwłaszcza w ostatnich latach życia, poruszało również tematy społeczne, m.in. przyjęte entuzjastycznie owacją na stojąco wystąpienie na Kongresie Amerykańskiego Towarzystwa Kardiologicznego w 1998 r.

Tym, którym dane było przebywać w jego towarzystwie, czy to na gruncie zawodowym czy prywatnym, na długo pozostaną w pamięci jego profesjonalizm, poświęcenie dla pracy i ogromny szacunek dla każdego ludzkiego istnienia. Wspominamy go jako wielkiego chirurga, wielkiego lekarza, a przede wszystkim wielkiego człowieka.

Branco Mautner i Sergio Dubner
Buenos Aires, Argentyna